

Jazyková struktura

V procesu formování národa sehrává jednu z nejvýznamnějších funkcí jazyk. Tato skutečnost nachází odraz v časté shodě názvů jazyka a národa, ale z hlediska geografie obyvatelstva má větší význam její využití při sestavování národnostní struktury obyvatelstva světa. Právě jazyk je relativně nejjednodušší a nejsnáze poznatelný znak určitého národa. (tohoto kritéria nelze použít v případě, že dva nebo více národů mluví jedním jazykem (např. Angličané, Irové, Kanadčané, Američané nebo Němci a Rakušané), nebo když jeden národ mluví více jazyky (např. Švýcaři).

Přesné údaje o početnosti a prostorovém rozšíření jazyků se získávají dosti obtížně. Na základě údajů uvedených v publikaci CIA - the world factbook 2008 (<http://www.cia.gov>) lze sestavit žebříček jazyků podle počtu mluvčích (toto pořadí nelze brát zcela striktně, protože nelze zcela exaktně zjistit počet osob mluvících či čtoucích daným jazykem. nejčastěji se bere v potaz pouze první mluvený či čtený jazyk) . V současnosti je **nejpočetnější obyvatelstvo hovořící čínštinou** – čínština je jednotným jazykem pouze v psané podobě, mluvené formy jazyka se od sebe značně liší, pokus o jazykovou unifikaci představuje mandarinská čínština (13% populace světa – 1 200 mil. osob). Vliv čínštiny se však prostorově víceméně váže pouze na území Čínské lidové republiky a Tchaj-wanu.

Naproti tomu **angličtina (3.nejčtenější** světový jazyk) představuje prostorově nejrozšířenější jazyk, který je rozptýlený po všech kontinentech. Angličtina se ve velké míře využívá také jako druhý jazyk, a to hlavně v bývalých britských koloniích (Indie, Pákistán, některé státy v Africe, Asii, Oceánii a Karibiku). Angličtina má také velký význam ve vědeckém styku, politice, kultuře apod.

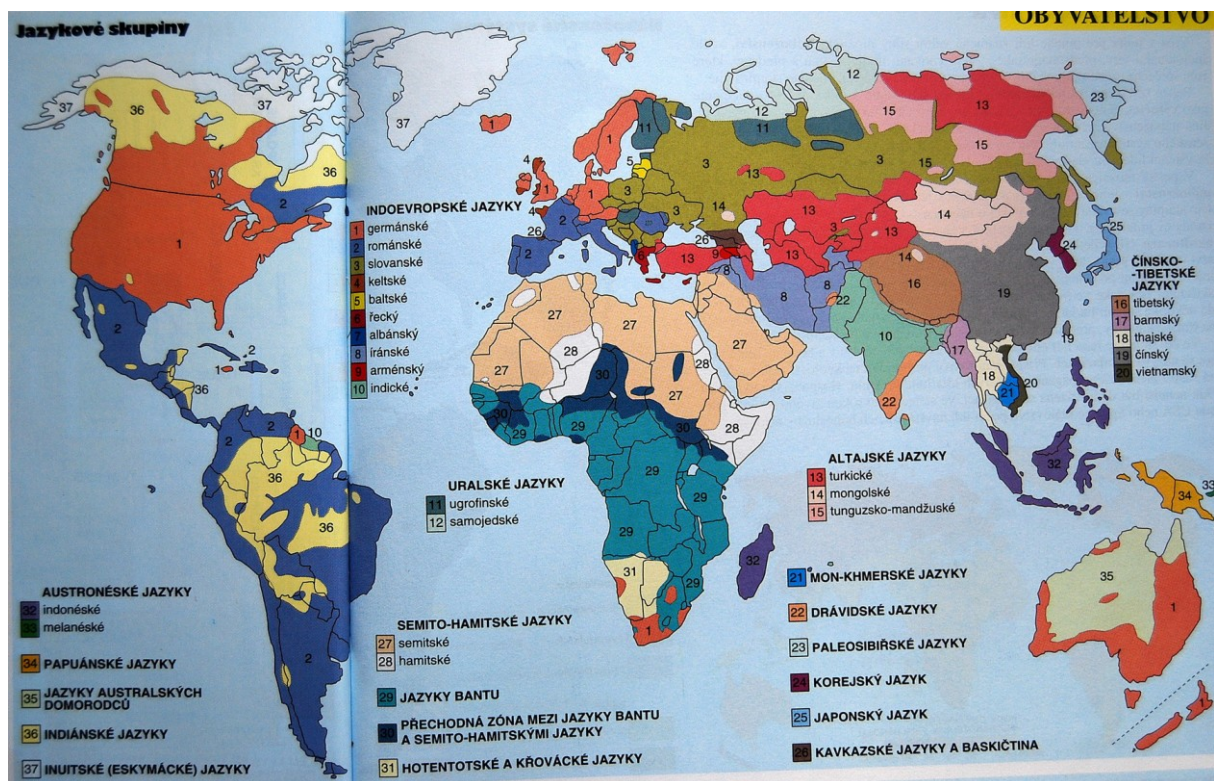
Značnou část Afriky (severní a střední) a Blízkého východu pokrývá **arabština**, která je považována za **4. nejrozšířenější** jazyk světa.

V jazykově složitě oblasti severní Indie, Pákistánu a Bangladéše mají velmi početné zastoupení **hindština a bengálština (5. a 7. nejčtenější** světový jazyk). Podobně jako u čínštiny, hindštiny a bengálštiny je výrazně regionálně ohraničený také výskyt **japonštiny (9. nejčtenější** jazyk) – kromě Japonska se používá pouze v Koreji a na Tchaj-wanu, což jsou území, jež byla dříve pod jeho koloniálním vlivem.

Španělština a portugalština (2. a 6. nejčtenější světový jazyk) se značně rozšířily v době kolonizačních výbojů a to zejména v zemích Střední a Jižní Ameriky, v severní a subsaharské Africe (Angola, Mosambik – portugalština), v nichž do značné míry vytlačily původní domorodé jazyky. K významným světovým jazykům patří i **ruština**, která v žebříčku nejrozšířenějších jazyků obsadila **8. místo**.

Původní prostorové rozšíření postupně ztratily dva významné evropské jazyky – **němčina a francouzština (10. a 11. nejčtenější** světový jazyk). Souvisí to s rozpadem jejich koloniálního panství. Francouzština si na rozdíl od němčiny udržuje stále poměrně významnou pozici v diplomatickém styku a zachovala se jako úřední jazyk v některých bývalých francouzských a belgických koloniích (především v Africe a Karibiku).

- 1.čínština (1 200 mil)
- 2.španělština (329 mil)
- 3.angličtina (328 mil)
- 4.arabština (221 mil)
- 5.hidština (182 mil)
- 6.portugalština (181 mil)
- 7.bengálština (178 mil)
- 8.ruština (144 mil)
- 9.japonština (122 mil)
- 10.němčina (90 mil)

Umlkající hlasy

Každé dva týdny zanikne jeden jazyk. Téměř polovina z přibližně 7000 jazyků, jimiž se na Zemi mluví, pravděpodobně zmizí do konce století, neboť komunity přecházejí z rodné řeči na angličtinu, čínštinu nebo španělštinu.

Celých 78% obyvatel světa hovoří 85 největšími jazyky, kdežto podíl 3500 nejmenších jazyků činí pouhých 8.25 milionu mluvčích. Dnes je každý jazyk s televizní stanicí a měnou schopen vyhledat ty, jež nic takového nemají. Jazykům se daří v centrech moci. Ve stále více globalizované a homogenizované epoše přeskakují jazyky, které ovládají světové komunikace a obchod, geopolitické a zeměpisné hranice a napomáhají zániku menších jazyků.

Severní a Jižní Amerika

866 ohrožených jazyků

16,2 mil. mluvčích

Severozápad severní Ameriky je domovem 54 jazyků, jejichž nejmladším mluvčím je často více jak 60 let.

Ve střední části jižní Ameriky španělština a portugalština nahrazují původní jazyky, z nichž nejméně 15 není spřízněno s žádným jazykem na světě.

Evropa

177 ohrožených jazyků

66,4 mil mluvčích

Asie

933 ohrožených jazyků

48 mil. mluvčích

Hory Kavkazu a vyvinutý smysl pro kulturní identitu pomáhají zachovávat místní jazyky v této oblasti ovládané Ruskem.

Na východní Sibiři školská politika odrazovala od používání přibližně 20 původních jazyků ve prospěch ruštiny a jakutštiny, dominantního regionálního jazyka.

Afrika

284 ohrožených jazyků

54 mil. mluvčích

Jihoafrický region ukrývá jedinečně znějící souhlásky jazyků s mlaskavkami, kdysi v jihoafrickém regionu četné, rychle mizejí.

Austrálie a Oceánie

210 ohrožených jazyků

322 000 mluvčích

Původní Australci se po ztrátě tradiční půdy rozptýlili a jejich jazyky, jichž je nyní 150 vymírají.

Nová Guinea je domovem téměř tisíce jazyků, asi sedminy celkového počtu jazyků na světě. Většinou z nich mluví malé populace na izolovaných místech.

